ріпаку, ярих зернових (пшениці та жита), а також кукурудзи, цукрових буряків та соняшника. Для більшого контролю за діяльністю компаній Закон передбачав створення Аграрного страхового пулу з обов'язковою участю у ньому страховиків, які отримуватимуть субсидії та здійснюватимуть даний вин страхування.

Цей же нормативно-правовий акт передбачив окрему ліцензію для ведення даного виду страхування. Перші 4 компанії, ще її отримали, а це СК «Страхові гарантії», «Домінанта», «Брокбізнес» та Українська аграрна страхова компанія, створили Аграрний страховий пул.

Заслуговує уваги ідея солідарної відповідальності членів даного пулу. Певну неоднозначність трактування викликає необхідність окремої ліцензії на страхуванням сільськогосподарської продукції, адже не передбачається можливість страхування сільськогосподарської продукції, як майна, без дотацій держави (добровільне страхування сільськогосподарської продукції). Що певним чином є неоднозначним, страхові компанії, які до набрання чинності Закону «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» отримали ліцензію на страхування майна включно із страхуванням сільськогосподарської продукції, мають право страхувати посіви. Водночас, із 1 липня 2012 року набрали чинності зміни до закону «Про страхування», де визначено окремий вид добровільного страхування аграрної продукції.

Вітчизняний аграрний бізнес, певною мірою відчув підтримку держави, та окрім таких позитивів, деструктивним елементом є правова неоднозначність, адже страхуванням аграрних ризиків, без дотація тепер займаються і страхові компанії що мають ліцензію на страхування майна, а таких близько 15 і 4 компанії, які отримали ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Хоч і передбачено відповідальність за здійснення діяльності без ліцензії, як штраф від 1 тисячі до 10 тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян, вітчизняні страховики на даному етапі формування нормативно-правової бази готові до судових врегулювань.

В сучасних ринкових та кліматичних умовах, все більше переконання у аграріїв в необхідності перерозподілу власних ризиків через фінансові механізми, а кожен рік позитивного досвіду сприяння розвитку селу та продовольчого бізнесу, в розвинених країнах, через систему субсидіювання страхових платежів наблизив вітчизняну нормативно правову базу до Європейських стандартів. Заразом з тим, певні побоювання викликають неоднозначності трактування, ліцензування, солідарної відповідальності, та незначної кількості залучених страхових компанії.

Розвиток сільського господарства є ключовим пріоритетом нашої держави, яка повинна створити такі системи страхування сільськогосподарських ризиків, які сприятимуть розвитку прозорості та середовищу партнерства між державним і приватним сектором, що допомагатиме взаємному обміну знаннями та інформацією поміж усіма зацікавленими сторонами та дозволить поширити і уніфікувати дане страхування.

Ольга КОБИЛЕЦЬКА
Одеський національний економічний університет

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві фінанси притаманні всім фінансовим системам зарубіжних країн, їх активно використовують як один з найефективніших інструментів для регулювання соціально-політичного ладу та фінансово-економічної ситуації в державі.

Головною передумовою взагалі функціонування місцевих фінансів є ті функції, що покладаються на місцеві органи влади, від їх переліку залежить роль і значення місцевих фінансів у фінансовій системі держави. Видатки є точним відображенням функцій та завдань, що покладаються на місцеву владу та є причиною утворення доходів цих органів влади.

За часи здобуття Україною незалежності процес відродження місцевих фінансів досі супроводжується цілим комплексом теоретичних та практичних проблем у напрямах розмежування функцій та завдань між центром та місцевими рівнями влади, хронічної нестачі грошей на виконання цих завдань, неефективний перерозподіл коштів між територіями, централізація фінансових ресурсів, незацікавленість суб'єктів системи місцевих фінансів у нарощуванні своїх доходів. Тобто ключовим питанням є недостатність фінансових ресурсів, які уособлюють економічну самостійність місцевих органів влади, сприяють розвитку інфраструктури, активізують господарську діяльність.

Джерелом доходів переважно виступає ВВП, а також національне багатство (через механізм приватизації об'єктів державної та муніципальної власності), в процесі їх розподілу та перерозподілу формуються доходи централізованих фондів (державного та місцевих бюджетів) на безповоротній і безоплатній основі, які дають можливість проводити єдину фінансову політику, забезпечувати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, задовольняти потреби соціальної сфери, сприяти прискоренню науково-технічного прогресу та багато іншого.

Щоб сформувати централізовані фонди, суб'єкти управління цими фондами використовують методи централізації грошових коштів. Метод з грецької означає шлях до будь-чого. У самому загальному значенні – спосіб досягнення мети, визначеним чином упорядкована діяльність [1, с. 26].

Методами формування доходів місцевих бюджетів України виступає: податковий, неподатковий, трансфертний та від залучення позичок, аналіз їх структури та динаміки виявив наступні недоліки:

- питома вага місцевих податків та зборів, що встановлюється місцевими органами влади не відіграє ролі у формуванні фінансової бази місцевих бюджетів, бо частка від них складає лише – 1,4% до загалу;
- діючий механізм формування доходної частини залежить від центрального уряду (трансфертна залежність сягає половини доходів 51,2%), частка фінансової допомоги у вигляді дотацій складає більше 25%, що є свідченням надмірної централізації повноважень та ресурсів;
- ступінь залежності доходної частини місцевих бюджетів завелика від такого джерела як податок з доходів фізичних осіб (32,2%), тобто податковий метод централізації доходів є превалюючим;
- перерозподіл ВВП через місцеві бюджети (без врахування міжбюджетних трансфертів) має регресивний показник (1997-13,0% до 7,4% у 2011 році), що вказує на низький рівень розвитку місцевих бюджетів, а тому неможливість приймати участь місцевих органів влади у розв'язанні актуальних проблем розвитку не тільки своїх територій, а й держави в цілому;
- співвідношення таких методів як податкових і неподаткових доходів місцевих бюджетів не відповідає стандартам побудови місцевого самоврядування, порівняно із зарубіжними країнами (дуже великий розрив – в середньому 30 пунктів), що свідчить про неефективне управління та нецільове використання коштів, майна та інших місцевих ресурсів, а також кризу комунальної інфраструктури.

В результаті це призвело до:

- високої централізації повноважень та ресурсів;
- економічної неспроможності переважної більшості територіальних громад, органів місцевого самоврядування щодо здійснення власних і делегованих повноважень.

Аналіз показав, що стан справ з наявними фінансовими ресурсами місцевих бюджетів не дозволяє органам місцевого самоврядування самостійно (без державної підтримки) утримувати комунальні бюджетні установи, житлово-комунальне господарство, здійснювати витрати на місцеві соціальні програми та надавати громадські послуги. За цих умов постає необхідність у проведенні в державі широкомасштабних реформ, направлених на надання місцевим органам влади фінансової автономії у межах законодавства, створення надійної, раціональної системи фінансових відносин між різними рівнями держави та становлення інституту самостійних місцевих бюджетів.

Література

1. *Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / І. С. Волохова - Одеса: Атлант, 2010.- С.234.*

Олег КОВАЛЬ
Тернопільський національний економічний університет

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах роль освіти постійно зростає, вона стає необхідною умовою добробуту як окремої людини, так і суспільства в цілому. Система освіти збагачує людей знаннями, забезпечує загальну і професійну підготовку висококваліфікованих кадрів, перетворення інтелектуального потенціалу у інтелектуальний капітал. Адже освіта дає професійну підготовку, визначає характер діяльності людини, спосіб її життя, тобто зумовлює культуру споживання інноваційних товарів. А оскільки в сучасних умовах професійна перепідготовка, підвищення кваліфікації людини триває протягом всього її життя, то освіта є могутнім фактором інноваційного розвитку економіки. Розвинуті країни надають освіті не лише виключно національного, а й світового значення. Вони розробляють і широко впроваджують міжнародні освітянські проекти, які створюють базу для формування майбутнього наукового потенціалу [1, с. 90-91].

Освіта є і повинна залишатись одним із найвищих національних пріоритетів. Від її всебічного розвитку залежить примноження наукового та інтелектуального потенціалів. Для цього мають бути забезпечені однакові (і з кожним роком дедалі ширші) можливості в отриманні якісної освіти незалежно від доходів та матеріального стану. Держава має забезпечити доступність освіти для кожної людини незалежно від її соціального чи матеріального статусу. Через це в усьому світі держава й далі відіграє головну роль у фінансуванні освітньої галузі [2, с. 50].

На розвиток системи освіти в Україні спрямовуються значні матеріальні та фінансові ресурси. Головним джерелом фінансування освіти є державний та місцеві бюджети. Система освіти в нашій країні є єдиним комплексом послідовно пов'язаних між собою ланок виховання і навчання: дошкільне виховання, загальна середня освіта, позашкільне виховання, професійно-технічне навчання, середня спеціальна і вища освіта. Це закріплено в Законі України «Про освіту», прийнятому 23 травня 1991 року та у змінах і доповненнях від 23 березня 1996 року.

Видатки на освіту здійснюються за такими групами закладів і заходів:

1) дошкільна освіта;
2) загальна середня освіта;
3) заклади освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації;
4) позашкільна освіта;
5) професійно-технічна освіта;
6) вища освіта;
7) післядипломна освіта;
8) інші заклади та заходи в галузі освіти [3, с. 464-466].

Аналіз видатків на освітню галузь дозволяє стверджувати, що протягом останніх років у нашій державі видатки на освіту змінювалися в абсолютному і у відносному значенні. Видатки Зведеного бюджету України на освіту можна простежити в таблиці 1.

Таблиця 1

Видатки Зведеного бюджету України на освіту у 2008-2011 рр., у % від загальної суми видатків [4]

Роки	Видатки зведеного бюджету на освіту (тис. грн.)	% від загальних видатків
2008	60959371,3	19,71
2009	66773557,9	21,72
2010	79826045,3	21,12
2011	86253554,8	20,69